

Udział Muzeum Narodowego w Warszawie w projekcie Partage Plus

il. 1 | fig. 1

Logo projektu Partage Plus | Logo of Partage Plus project

W marcu 2014 roku zakończył się dwuletni międzynarodowy projekt Partage Plus – Digitising and Enabling Art Nouveau for Europeana¹, realizowany w ramach finansowanego przez Komisję Europejską Programu Szczegółowego na Rzecz Wspierania Polityki w Zakresie Technologii Informacyjnych i Komunikacyjnych (ICT PSP), będącego częścią Programu Ramowego na Rzecz Konkurencyjności i Innowacji (CIP). W przedsięwzięciu wzięło udział 25 instytucji – muzeów, bibliotek, ośrodków dokumentacyjnych i naukowych z 17 państw Unii Europejskiej². Koordynatorem i administratorem Partage Plus była brytyjska organizacja Collections Trust. Muzeum Narodowe w Warszawie uczestniczyło w projekcie jako jedyna publiczna instytucja muzealna z Polski, obok dwóch innych krajowych partnerów projektu: krakowskiej Fundacji Muzeum Wojciecha Weissa oraz Międzynarodowego Centrum Zarządzania Informacją w Toruniu.

Głównym celem Partage Plus była digitalizacja oraz udostępnienie w Internecie – w portalu Europeana (www.europeana.eu) – 75 tysięcy dzieł sztuki europejskiej powstałych w okresie Art Nouveau (w latach 1890–1914). Muzeum Narodowe w Warszawie zadeklarowało opracowanie pięciu tysięcy obiektów, co sytuuje je wśród siedmiu największych członków omawianego konsorcjum.

Starając się scharakteryzować rezultaty tego projektu, warto zauważyć, że digitalizacja zbiorów artystycznych często bywa niesłusznie kojarzona jedynie z aspektem technologicznym i wizualnym – wykonywaniem i archiwizowaniem cyfrowych reprodukcji dzieł sztuki. W takim ujęciu nie docenia się innego istotnego elementu tego procesu: tworzenia tekstowej warstwy informacyjno-opisowej (metadanych). Opublikowanie w sieci tak licznego zespołu różnorodnych zabytków przechowywanych i opracowywanych w blisko stu kolekcjach w całej Europie (niektórzy uczestnicy projektu gromadzili również dane przekazywane przez mniejsze podmioty)³ stanowiło poważne wyzwanie informatyczne. Łatwo zrozumieć rangę tego przedsięwzięcia, jeśli pamiętać, że instytucje skupione w Partage Plus różnią się pod względem przyjętych praktyk i stopnia zaawansowania stosowanych technologii, wykorzystują rozmaite standardy i formaty metadanych⁴. W celu zapewnienia odpowiedniego poziomu spójności

¹ Strona projektu Partage Plus [online], [dostęp: 18 marca 2014], dostępna w Internecie: <<http://www.partage-plus.eu/>>.

² Pełna lista uczestników: *Partners* [online], [dostęp: 18 marca 2014], dostępna w Internecie: <<http://www.partage-plus.eu/en/contents/2,Partners>>.

³ Np. Muzeum Sztuki i Rzemiosła (Muzej za umjetnosti i obrt) w Zagrzebiu jako krajowy agregator Chorwacji pozyskiwał dane z 80 mniejszych muzeów, galerii i kolekcji prywatnych.

⁴ Zob. Nikolaos Simou, Katie Smith, Gordon McKenna, *Metadata production and delivery plan, and report on aggregation set up* [online], [dostęp: 18 marca 2014], dostępny w Internecie: <<http://www.partage-plus.eu/en/servefile?id=31>>.

Free access - no re-use

View item at
[Muzeum Narodowe w Warszawie](#)

Share

Cite on Wikipedia

Translate details

Select language

Powered by Microsoft® Translator

Dziwny ogród

Description:

p.d.: Józef Mehoffer / 1903r.;

olej;

plótno

Creator:

[Mehoffer, Józef \(1868-1946\)](#); [Józef Mehoffer \(Józef Mehoffer\)](#)

Date:

1903; Part of: [Early 20th century](#); From: 01-01-1903 — To: 31-12-1903

Type:

obraz

Format:

222,5 x 208,5 [244 x 230 x 10]; 244 x 230 x 10 [w ramie]

Subject:

[stroje ludowe](#); [machinery](#); [zakup \(proweniencja\)](#); [dzieci](#); [folklore](#); [kwiaty](#); [symbolizm \(styl\)](#); [wazki](#); [ogrody](#); [portrety zbiorowe](#); [portrety](#); [Młoda Polska \(styl\)](#)

Identifier:

[oai.cyfrowe.mnw.art.pl.4750](#); MP 365

Source:

[Muzeum Narodowe w Warszawie](#); [Muzeum Narodowe w Warszawie](#)

Data provider:

[Muzeum Narodowe w Warszawie](#)

danych przetwarzanych w heterogenicznym środowisku i umożliwienia użytkownikom ich skutecznego wyszukiwania, niezbędne było stworzenie wielojęzycznych, hierarchicznych, kontrolowanych słowników terminologicznych. Drugi istotny cel projektu stanowiło zatem opracowanie i wdrożenie pod kierunkiem specjalistów z Bildarchiv Foto Marburg rozbudowanych tezaurusów: 1) typów obiektów, 2) materiałów, 3) technik plastycznych, 4) terminów Art Nouveau, 5) twórców (hasła osobowe i korporatywne), 6) ról twórców. Powiązanie haseł z rekomendowanymi dla cyfrowych zasobów dziedzictwa kultury tezaurusami Art & Architecture Thesaurus (AAT), Union List of Artist Names (ULAN) i hasłami wzorcowymi gromadzonymi w globalnym serwisie Virtual International Authority File (VIAF), pozwoliło usystematyzować specjalistyczną terminologię w szesnastu językach narodowych⁵, gwarantując uzyskiwanie takich samych wyników kwerend niezależnie od języka zapytania, co nie jest jeszcze możliwe w przypadku pozostałych zasobów Europeany. Nowe, liczące tysiące haseł, słowniki pozwoliły zarazem znacznie ograniczyć ryzyko wystąpienia w opisach zabytków pojęć niejednoznacznych lub redundantnych. Zgodnie z intencją projektodawców, zostaną

il. 2 | fig. 2

Dziwny ogród Józefa Mehoffera w zasobach Europeany
 | *The Strange Garden* by Józef Mehoffer in the Europeana resources

⁵ Ibidem, s. 37.

il. 3 | fig. 3

Przykład skanu 3D rzeźby Wacława Szymanowskiego – matematyczny model przestrzenny przed i po nałożeniu tekstury (*Portret Gabrieli Szymanowskiej z Turnerów*, 1901, odlew, gips, Muzeum Narodowe w Warszawie) | Example of the 3D scan of Wacław Szymanowski's sculpture: a mathematical spatial model before and after the application of texture (*Portrait of Gabriela Szymanowska née Turner*, 1901, plaster cast, The National Museum in Warsaw)

one udostępnione w Internecie na zasadach otwartej licencji, aby mogły służyć wszystkim zainteresowanym w dalszych badaniach i publikacjach. Wkład MNW do leksykograficznej części przedsięwzięcia polegał na dokonaniu tłumaczenia tezaursów na język polski, dodaniu własnych haseł (m.in. nazwisk i nazw polskich twórców, terminów zjawisk lokalnych – np. Młoda Polska, styl zakopiański, ceratoryt). Wprowadzono również liczne uzupełnienia i korekty w hasłach opracowanych przez partnerów zagranicznych (dotyczące m.in. prawidłowej pisowni, dat życia i działalności), dbając tym samym o właściwą obecność i promocję polskiego dziedzictwa kultury na świecie.

Problem harmonizacji niejednorodnych danych w celu ich agregacji do Europeany jako jednolitego zasobu został rozwiązany dzięki przyjęciu schematu metadanych LIDO, stworzonego w 2010 roku, pod auspicjami ICOM-u specjalnie z myślą o muzealnictwie⁶. Wyjściowe rekordy obiektów z poszczególnych instytucji, o bardzo nieraz odmiennej strukturze, były mapowane

⁶ LIDO – Lightweight Information Describing Objects [online], [dostęp: 18 marca 2014], dostępny w Internecie: <<http://network.icom.museum/cidoc/working-groups/data-harvesting-and-interchange/what-is-lido/>>.

il. 4 | fig. 4

Międzynarodowa konferencja naukowa *Fin de siècle odnaleziony. Mozaika przełomu wieków: artyści, zjawiska, stowarzyszenia, działania*, MNW, 25-27 lutego 2014 | International scholarly conference *The fin de siècle rediscovered. A mosaic of the turn of the century: artists, events, associations and activities*, MNW, 26-28 February 2014

fot. | photo Piotr Kopszak

do LIDO⁷, następnie dane w tym formacie były konwertowane do modelu EDM⁸ przy pomocy platformy sieciowej MINT⁹, z której dopiero były ostatecznie agregowane przez Europeana.

Z pewnością budzącym szerokie zainteresowanie aspektem Partage Plus było zastosowanie technologii trójwymiarowego modelowania zabytków (3D). W ramach projektu za pomocą specjalistycznego laserowego skanera wykonano wirtualne, przestrzenne odwzorowania dwóch tysięcy obiektów: rzeźb, mebli, ceramiki i szkła, wyrobów złotniczych i jubilerskich, akcesoriów mody i przedmiotów codziennego użytku. Odpowiedzialny za realizację tej części projektu przedstawiciel firmy Steinbichler Optotechnik GmbH, w czasie tygodniowej sesji w Muzeum Narodowym w Warszawie (7-15 maja 2013), wykonał trójwymiarowe skany ponad 90 wybranych dzieł sztuki (m.in. mebli Karola Tichego, rzeźb Bolesława Biegasa, ceramiki

⁷ W przypadku MNW, ze względów technicznych, mapowane do schematu LIDO wymagało dodatkowo skorzystania z zestawu arkuszy stylistycznych XSLT, opracowanego przez koordynatora projektu dr. Piotra Kopszaka - zob.: Piotr Kopszak, *Mona na Lido: próba wstępnego zmapowania modelu danych MNW* [online], [dostęp: 18 marca 2014], dostępny w Internecie: <<http://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/doccontent?id=218089&from=FBC>>. Poważnym problemem była również kwestia rozbieżności form haseł stosowanych w słownikach Partage Plus z formami zalecanymi przez przyjęty w MNW zestaw dobrych praktyk. Rozwiązanie polegało na mapowaniu haseł używanych w MNW do haseł ze słowników Partage Plus.

⁸ EDM - Europeana Data Model - model danych wymagany przy agregacji danych do Europy. - Zob. *Europeana Data Model (EDM) Documentation* [online], [dostęp: 18 marca 2014], dostępny w Internecie: <<http://pro.europeana.eu/edm-documentation>>.

⁹ MINT - Metadata Interoperability Services - zob. *Introduction to MINT* [online], [dostęp: 18 marca 2014], dostępny w Internecie: <<http://mint.image.ece.ntua.gr/redmine/projects/mint/wiki/Introduction>>.

il. 5 | fig. 5

Spotkanie plenarne koordynatorów projektu Partage Plus, MNW, 26–27 lutego 2014
 | Plenary meeting of Partage Plus project coordinators, MNW, 27–28 February 2014

fot. | photo Piotr Kopszak

Konstantego Laszczki), które po żmudnej postprodukcji (nakładaniu tekstur na matematyczne modele przestrzenne) zostały opublikowane w postaci interaktywnych plików PDF¹⁰.

W realizację projektu Partage Plus w Muzeum Narodowym w Warszawie zaangażowany był zespół 47 pracowników: historyków sztuki i specjalistów innych dziedzin z kilkunastu muzealnych kolekcji oraz z Działu Digitalizacji i Dokumentacji Wizualnej, pracowni fotograficznej i reprograficznej, konserwatorów dzieł sztuki, specjalistów ds. promocji i laborantów. Z efektów ich pracy można korzystać na stronach Cyfrowego Muzeum Narodowego w Warszawie¹¹ lub – wśród pokrewnych, komplementarnych kolekcji dzieł z tej samej epoki – na portalu Europeana.

Warto podkreślić, że zaprezentowane zostały nie tylko znane dzieła galeryjne. W znaczącej większości w muzeum opracowano obiekty pochodzące ze zbiorów studyjnych i magazynów; wiele opublikowano po raz pierwszy (np. kolekcję secesyjnego europejskiego ekslibrisu czy satyryczne rysunki Henryka Nowodworskiego). Ogółem w warszawskim zasobie Partage Plus najliczniej reprezentowane są zbiory Gabinetu Rycin i Rysunków (ok. trzy tysiące obiektów, w tym pastele i ekslibrisy), Zbiory Sztuki Polskiej do 1914 r. (ponad 1200 obrazów) oraz Zbiory Ikonograficzne i Fotograficzne (ponad 300, np. fotografie i katalogi reklamowe warszawskich i paryskich domów mody). Bardzo różnorodny, liczący blisko 300 muzealiów, zestaw mebli,

¹⁰ *Partage Plus – prezentacje 3D*, Cyfrowe Muzeum Narodowe w Warszawie [online], [dostęp: 18 marca 2014], dostępny w Internecie: <<http://cyfrowe.mnw.art.pl/dmuseion/showcasedescription?dirids=150>>.

¹¹ *Partage Plus*, Cyfrowe Muzeum Narodowe w Warszawie [online], [dostęp: 18 marca 2014], dostępny w Internecie: <<http://cyfrowe.mnw.art.pl/dmuseion/showcasedescription?dirids=134>>.

sreber, szkiele, ceramiki i tkanin udostępnily Zbiory Sztuki Zdobniczej. Wśród zaprezentowanych obiektów znalazły się takie sztandarowe dzieła epoki jak np. krzesło Carla Bugattiego, srebrne wazy Tiffany'ego czy broszki Carla Fabergé. Na uwagę zasługuje także cenny zespół secesyjnych numizmatów z Kolekcji Monet i Medali.

Celem muzeum była nie tylko prezentacja zbiorów, ale także promocja sztuki polskiej. Jako największy z udostępnionych monograficznych zespołów wyróżnia się, liczący przeszło 1100 prac, zbiór szkicowników i rysunków Ferdynanda Ruszczyca. W obszerniejszym wyborze prezentowane są także dzieła Feliksa Jabłczyńskiego, Leona Wyczółkowskiego, Józefa Pankiewicza, Stanisława Wyspiańskiego (m.in. 50 kart z *Zielnika*), Jana Rembowskiego, Józefa Mehoffera, Feliksa Stanisława Jasińskiego, Zofii Stankiewiczówny czy Olgi Boznańskiej. O różnorodności i bogactwie prezentowanej sztuki europejskiej może świadczyć choćby unikatowa w polskich zbiorach teka grafiki autorskiej wydawnictwa „La Maison Moderne” pt. *Germinal*, zawierająca m.in. prace Henri de Toulouse-Lautreca, Maurice'a Denisa, Pierre'a Bonnard, Félix Vallotona. Miłośnicy secesji odnajdą w warszawskiej kolekcji także projekty Alphonsa Muchy i plakaty Théophile'a Steinlena.

Zakres działań nie ograniczał się jedynie do sfery Internetu. Projekt obejmował również inicjatywy edukacyjne i popularyzatorskie organizowane w tradycyjnej przestrzeni publicznej. W czerwcu 2013 roku Muzeum Narodowe, wraz z 14 innymi europejskimi instytucjami, włączyło się do obchodów Światowego Dnia Art Nouveau, organizując cykl wykładów, spotkań kuratorskich i warsztatów dla dzieci. Głównym motywem warszawskich obchodów była pierwsza publiczna prezentacja nowo zakupionego do zbiorów MNW rysunku Antoniego Kamińskiego – *Portretu Konstantego Laszczki*.

W ramach programu pracownicy muzeum brali także czynny udział w zorganizowanych w czasie trwania projektu następujących międzynarodowych i ogólnopolskich konferencjach i seminariach naukowych: *The Vernacular Revival and the Universal Language of Visual Form* (Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego, 17–18 września 2012), *Wielość w jedności. Techniki wkleśtodruku w Polsce po 1900 roku* (Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, 18 października 2012), *O miejsce książki w historii sztuki* (Biblioteka Jagiellońska, Uniwersytet Jagielloński, Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie, 5–7 grudnia 2012), *Biblioteka cyfrowa dziś a wyzwania jutra* (Biblioteka Jagiellońska, 24–25 stycznia 2013), *Wyjazdy za sztuką. Nadzieje, zyski i straty artystów XIX i XX wieku* (Instytut Historii Sztuki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 21–23 marca 2013 – sesja odbyła się w Kazimierzu nad Wisłą).

Skala, rozpiętość i tempo głównych zadań objętych europejskim projektem wymagały stworzenia interdyscyplinarnego zespołu i ścisłej współpracy muzealników, historyków sztuki i konserwatorów ze specjalistami informacji naukowej i informatykami. Koordynatorzy ze wszystkich 25 partnerskich instytucji, kilkakrotnie w trakcie trwania projektu spotykali się na szkoleniowych warsztatach, roboczych zebraniach i konferencjach naukowych. Spotkanie inauguracyjne odbyło się w Muzeum Sztuki Stosowanej (Magyar Iparművészeti Múzeum) w Budapeszcie w dniach 21–23 marca 2012 roku. Dwukrotnie – w lipcu i w grudniu tego samego roku – na Politechnice Ateńskiej zorganizowano warsztaty poświęcone schematowi LIDO. W dniach 21–23 marca 2013 roku w Rzymie miało miejsce pierwsze plenarne zebranie koordynatorów połączone z międzynarodową konferencją naukową pt. *The new bourgeois taste*. W trakcie spotkania dr Piotr Kopszak, koordynator realizacji projektu w MNW, przedstawił zebranym wybór dzieł wytypowanych do digitalizacji w MNW, szerzej omawiając twórczość Feliksa Jabłczyńskiego. Podczas konferencji przedstawiciel warszawskiego muzeum wygłosił również referat pt. *The Past in Pre-Raphaelite and Young Poland's Art*. Dwa miesiące później (26–27 czerwca) w portugalskim Aveiro odbyło się spotkanie robocze poświęcone omówieniu

jakości metadanych i przebiegu prac nad skanami 3D. W ostatnich tygodniach trwania *Partage Plus* (25–27 lutego 2014), Muzeum Narodowe w Warszawie było gospodarzem dwóch zamykających projekt wydarzeń: podsumowującego spotkania plenarnego wszystkich koordynatorów oraz interdyscyplinarnej międzynarodowej konferencji naukowej pt. *Fin de siècle odnaleziony. Mozaika przełomu wieków: artyści, zjawiska, stowarzyszenia, działania*.

Udział w projekcie *Partage Plus* był dla MNW cennym i inspirującym doświadczeniem. Stanowił impuls do podjęcia na nowo badań nad sztuką z około 1900 roku, w niektórych wypadkach także weryfikacji i uporządkowania wcześniejszych ustaleń, a niekiedy nawet odkrycia wartości prac dotąd pomijanych w muzealnych opracowaniach. Po stu latach od *fin de siècle'u* sztuka i kultura przełomu XIX i XX wieku wciąż cieszą się zainteresowaniem współczesnej humanistyki. Nowym badaniom sprzyjają także otwarte granice, lawinowy przyrost i łatwość dostępu do informacji, szczególnie w przypadku cyfrowych zasobów muzealnych, bibliotecznych, archiwalnych i akademickich. Pod tym względem uczestnictwo w międzynarodowym projekcie przyczyniło się zarówno do nawiązania cennych kontaktów naukowych, jak i do zintensyfikowania prac i wdrażania nowoczesnych standardów w dziedzinie digitalizacji.